

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовичъ.

Издази свакогъ Че-
твртка.

Београдъ 18. Мая.

Цѣна в гоншн. 8, по-
год. 4, а на три мес. 2 цв.

СЪ БОГОМЪ ОСТАЙ!

(Споменъ сестре брату у Войводству.)

Коя си ми мракъ са чела
С'осмѣват' знала — ты,
Вазда драга, неувела,
Съ Богомъ остай радости! —

Юче было грозе рата,
Бѣсно сѣва пламен' шитить;
Екъ ранѣны . . . нѣска хата. . .
Да чій ли ће мейданъ быт'?

Брзъ ли беше маць да трза,
За правицу Србинъ младъ? —
Пытай срну е ли брза
Кадъ извора тражи хладъ!

Ал' слагаше србски санци —
Домовино моя ты,
Некруже те среће данци,
Зато: съ Богомъ радости!

Там' у лугу боровоме,
Гди но среће царство с'я,
Гдѣ с' путнику несретноме
У мождине сиплѣ стра. —

Там' садъ моя чезня леће
Некадѣ срећанъ згушит' гласъ,
Там' кипреса тужно цвѣће
Уплетаћу себ' у власъ.

Шатъ голубче наћемъ кое
Блудећ' тамо дрвлѣмъ тимъ,
Отишло искат' любе свое
У гуканьма страшливимъ.

Од' овамо (нѣм' љу рећи),
Пријатељи буд'мо — вай!

Скупа двое насъ тужећи
Слушаћ' луне бледый сый!

Од' овамо, теб' ће мека
Маовина станакъ дат',
Мое т' тепло крило чека,
И ту ћешъ ми пландоват'.

Дѣлићемо непокое.
Пресуди њ нама Богъ:
Теби нема среће твоје,
Мен' спасеня нема могъ!

Д. Р.
Србиня.

С Л У Ж Б А.

Ко годъ држи слуге, онъ зна да има и добри и рђави слугу. Ономъ добромъ онъ дав болю плату него ономъ рђавомъ, па и преко плате, о великимъ празницима, покланя му по штогодъ, неки опанке, неки еменѣ, неки альину, а неки и читавъ паръ альина, а неки по нешто и у новцу, а ономъ рђавомъ неда нико ништа више него само плату, па и ону му недав башъ са свегъ срца, ербо и ону незаслужуе.

Кадъ тако бива у поединимъ домовима, колико већма треба да буде то у нашемъ общемъ дому, у правительству народномъ, и мирскомъ и духовномъ? Правительство мирско и духовно, нѣ ништа друго него нашъ общи домъ, а служители нѣиови, слуге тога нашегъ общегъ дома у комъ имамо старешине Княза у мирскимъ и Митрополита у црковнимъ дѣлима. Све слуге общегъ нашегъ дома, зову се чиновници, мирски и духовни. Они у свомъ реду имаю сви еднаку плату, и онај кои е вреданъ и способанъ, вѣранъ и прилѣжанъ, као и онај кои за све то немари, само седи као трутъ у кошници, и узима ону плату па еде и пѣе и спава. Кадъ се дакле кодъ приватни домова уважава и награђуе боля служба, зашто се то неби чинило и кодъ нашегъ общегъ дома?

Сваки газда кои награђује съ чимъ му драго доброгъ слугу, жели да побуди у нѣму и болю ревностъ къ своимъ дѣлима, те да види и болѣи успѣхъ у своје дому одъ дѣла доброгъ слуге нѣговогъ, то исто треба да чини и правительство наше и мирско и духовно, ерѣ одъ ови служители зависи успѣхъ благостоянїя нашегъ общегъ дома, а ако останемо и унапредакъ све при досадашнѣму, молимъ да ми ко каже, съ чимъ ће се ободрити вредни слугатель, да продужи ревностъ свою, и съ чимъ ће се побудити онай ленѣи и неспособни, да достигне онога доброгъ?

Я мислямъ, да полза и напредакъ нашегъ общага дома „нашегъ отечества“ изискуе, да се вредни дѣлатель и болѣ награђую него они ленѣи и неспособни, съ тимъ бы они добила болю волю къ общемъ благу народа, а они ленѣи завидеѣи нѣновомъ отличїю, старалиби се и они да иду за нѣима колико толико, и све бы болѣ было него до сада. Кодъ насъ нема ни ордена ни спавлука, съ чимъ бы владѣтель могао награђивати отликующе се слугатель, зато треба да ѣй награђуе съ повишенїемъ плате, и заиста нїе право, да онай вредни слуга за о ну исту плату за кою служи, или болѣ да рекнемъ ленюе, онай ленѣи неспособни чиновникъ.

Неопростими бы грѣхъ быо, да неопоменемъ овде и наше свештенство, духовенство, и профессоре и учитель. Ова класа служителя, нашегъ общегъ дома, найвише су заборавлѣни и найрѣавїе плаћени. Я незнамъ како е то остало тако у неуваженїю кодъ народа нашегъ, а они заслужую „ако ћемо право рећи“ призрѣнїе правительства пре него мирски чиновници. Свештеницы и духовници служе церкву божию коя е наша мати, испуњаваю законъ Божи, и наставляю христяне у страхопочитанїю къ Богу, и уче ѣй да буду добри и отечеству полезни грађани, а профессори и учителя, уче нашу децу, и преправляю ѣй за будуће грађане, за чиновнике, за сановнике, за свештенике и владике и митрополите кудъ ће важнїе опредѣленїе, па башъ ови люди да остаю безъ призрѣнїя народнѣгъ и правительственогъ! Та ово башъ нїе право ни найманъ.

Бданъ стари учитель види многе сановнике и чиновнике, кои су нѣгови ученицы были, а онъ ѣоштъ све учитель, па што е ѣоштъ жалостнїе, све съ ономъ истомъ платомъ. Бедна е то стваръ, кадъ оваки стари живе безъ сваке надежде поболшаня свое будущности, за кою се сваки стара. И я оћу да они остану све еднако учителя и профессори, и шта више, да предаю еднако онай предметъ науке кои су и почели, ерѣ што га дуже предаю то се све већма у нѣму усавршенствоваваю, и познїе све то већу ползу приносе. Я оћу да они остану свагда и при оной постоянной плати својой,

као и остали чиновници, али оћу да се награђую они способни и ревностни, чакъ до сравненїя съ найвећимъ сановницѣма народнимъ, па быо онъ све свештеникъ, еромонахъ или учитель или профессор или шта му драго само, тако ће мо ми извући изъ изъ нѣи сву позлу кою они могу принети на ползу народа, и другоячїе не. И царъ Давидъ у Псалтиру пева Богу „ущедри мя да пою тя.“

ПУТОВАНЪ ПО ПРАЙЗКОМЪ ПРИМОРЮ, И ПО ОСТРОВУ РИГЕНУ.

(Друго писмо.)

(Продуженїе.)

Сутра рано пробуди насъ музыка, коя обично свако утро предъ свакомъ больомъ гостилницомъ свира. Мы се за часъ спремимо, и оставимо ову лепу варошъ, и често смо се освртали, и одкле се годъ могла видити гледали смо е, и чисто намъ е жао было што и Пудбусъ неможе свуда за нама да иде. Гледаюћи на Пудбусъ, на море, па онда на палва висока брда, ништа небы волю онда него да самъ молеръ. А често налазили смо молере кои у ладу по вазданъ седе па ове липе предѣле себи, за споменъ свогъ путованя молую. Но и безъ тога све ми е ово остало у памети тако, да кадъ и' се и после десетъ година опоменемъ, видићу и' исто онако као што самъ и' онда гледао, споменъ оваквы предѣла може се видити и кадъ човекъ зажмури. Одъ Пудбуса па по целомъ Ригену далъ што смо путовали, неможе се сматрати као путованъ, него као каква шетня, непрестано сретали смо гомиле путника страни, кои тамо амо тумараю по шуми, и кои су едва дочекали да мало изаћу изъ вароши, и да се овогъ здравогъ воздуха надїцу, и да се певаня тица, не изъ кавеза, него изъ шуме наслушаю. И често смо наилазили на путнике кои седе и слушаю гди славуй или кось пева. То е и насъ често зауставляло, и свагда кадъ смо хтели да се одморимо, тражилисмо место гди каква тица лепо пева. Путника овуда има много изъ целе северне Германїе, али найвише изъ песковитогъ Берлина. И мора се човекъ смеяти кадъ нађе путника кои путуе само онолико колико му е берлински докторъ рекао, кадъ путуе онуда кудъ му е онъ рекао; и многи оставе najlepша места и невиде само сбогъ тога што му нїе нѣговъ лекаръ рекао да треба тамо да иде.

Мы прећемо неколико села и доћемо у село кое се зове Селивъ. Овде пошто се мало одморимо и подкрепимо, оставимо друштво кое се сустигло было, а такође оставимо и путь кои е на десно водїю у Менхгутъ па онда безъ пута, поћемо у право преко едногъ брда. Ту близу тогъ села ви-

www.dmlb.rs

дили смо страшно велике четири камене плоче, које су по свој прилици биле на гробовима старе сламена, на њима није било никаквог надписа. Кадъ се попенѣмо на тај брегъ видимо предъ собомъ на еданъ путъ море на све стране. О, оваково што неможе се описати, нити на берлинскимъ бинама видети, овај погледъ неможе се никадъ заборавити. Я самъ Дуждево море с' оны високи стена више Фіуме гледао, али оваково што није ми се могло представити, оваковогъ задовољства и радости нисамъ уживао. Шта е лучше погледати него море сѣдињно съ небомъ. Погледъ на безграничну пучину, погледъ е на савршено задовољство. Пошто смо се сыти нагледали поѣмо низъбрдо у равницу, но идући низъбрдо наѣмо узъпутъ тако много ягода да смо свакиъ часъ стаяли и брали, и чудили смо се да и овде има и у ово доба године, нашли смо и дивљи ора и лешњика али нису јоштъ са свымъ зрели, а поредъ лепи и крупни ягода на купине нисмо ни гледали. Сиѣмо у равницу, и поѣмо на десно к' Менхгуту све поредъ мора. Нигди никога није било овуда, текъ по гди кои рибарски чамаць лежао е на обали. Доѣмо опетъ до едногъ брежчића што се зове Пеердъ, и кои е са све три стране моремъ обкруженъ. Кадъ огладнимо, оставимо и море и брегове, па поѣмо, да тражимо ручакъ, но нигди нисмо могли какво село видети. Отворимо земљовидъ Ригена, да тражимо кое е село најближе, али ево музе нисмо знали на комъ смо краю острова. Најпосле поѣмо управо одъ мора, и надали смо се да морамо на какво село наићи. Често ме е до садъ надежда преварила, али за садъ испуни се, и текъ што преѣмо преко едногъ брежчића, на комъ е се само смилъ жутило, доѣмо у село Гору (немци га зову *Görsen*). Но у томъ селу ненаѣмо Круга (но то није философъ Кругъ, него тако овуда зову меане.) Куће биле су у томъ селу дрвене, и све готово разштркане, свака кућа была е за себе, и имала е своју дворану, и воћњакъ. У прву авлију гди смо ступили наѣмо домаћина гди тресе крушке, онъ намъ одма изнесе столице, но нама се већъ досадило седећи непрестано на тымъ берлинскимъ клупама у школи, и радіе смо сели на чисту зелену траву. Они су были већъ ручали, но ипакъ изнесу намъ две велике чиніе кисела млека, и сира и све оно што су имали у приправности, я ништа друго нисамъ ни желіо. Млеко лепо и густо, а повръ тога каймакъ лепъ се уватио, није другчије, него ми се чинило да самъ гди годъ у средъ Шумадије; и нигда ти слаѣ нисамъ ни у едногъ тамошиѣмъ трактиру са сребрнимъ кашикама ручао, као овде изъ овы прости чинія на овой зеленой трави; То вальда зато што самъ цело пре подне ишао. Мы кадъ ручамо, спремимо се на ново да идемо, и запытамо: колико има да платимо; но домаћинъ није знао шта да намъ одговори, најпосле каже намъ да дамо шта оѣмо. Кудъ ѣшъ лепшиъ знакъ непоковареногъ

селскогъ живота? такавъ одговоръ нигди неможе путникъ наћи у онымъ селыма коя леже близу велики вароши и градова. И ако гди годъ тамо, и каже ко годъ тако, то само зато каже, да бы онај гостъ што годъ више дао него што бы онъ заискао, но при овомъ није была та мысао, нѣгово простодушіе, гостопримство и искреность могло е се читати на нѣговомъ лицу. Мы му дамо по петъ прайски сребрни гроша, и онъ е с' тымъ тако быо задовољанъ, да намъ е спреміо свакояка воћа, и понудио се да насъ изпрати и да намъ путъ покаже до Мителхагена, докле е было добаръ сать ода, но мы то нехтенемо, него поѣмо сами преко ныва кудъ намъ е онъ преки путъ показао, и доѣмо рано у исто село. И будући да наѣмо добру гостіоницу, и позната друштва, то останемо ту да ноћимо. — Пре залазка сунца свы смо већъ были спсали, и сутра данъ (23. Августа) пробуде насъ и опомену да е садъ најлепше путовати. Тешко е истина дићи се у зору, кадъ е најлепше спавати, али овде, гди смо знали да насъ на полю толике радости и милине чекаю благодарили смо и обдалири јоштъ оногъ што насъ е пробудио, и ко небы весео и са задовољствомъ путовао овуда особито изъютра кадъ е ладовина, и кадъ у свакой шумицы поредъ пута стотинама тице певаю, а смилъ мирише, и све друге мирисе осталогъ цвећа надвишуе. Путници разиѣу се на све стране, а мы поѣмо да идемо у варошъ Заградъ (немцы зову Сагардъ) прво село, у кое смо тогъ дана дошли зове се Баба, вальда су у старо време звали бабино село, и чудновато е, али е истина, докъ смо крозъ то село прошли срели смо баремъ десетъ баба, и ни едно село може быти на овомъ острову нема свойственіе име. Проѣмо опетъ поредъ Селина, и доѣмо до едногъ великогъ плота кои е цело брдо опасало. У той огради была е млада шума съ лепымъ путовыма изпресецана. То е быо онај зверинякъ княза ригенскогъ, о комъ берлинци онако често приповедаю. Мы поѣмо мало поредъ плота и наѣмо една врата, и кодъ њи чувара, врата су была затворена. Мы му кажемо да намъ отвори, да идемо крозъ зверинякъ у ягдшлось, кои е на другомъ краю звериняка быо. Но онъ намъ каже, да крозъ та врата нико непролази, и замоли насъ да идемо мало наоколо до велики врата, коя су свагда отворена, а овуда вели да непушћаю путнике с' тога найвише што се плаше кошуте и други зверови. Онъ е имао право, и мы смо чули јоштъ у Пудбусу одъ оне двоице да се само може на ону велику капию ући и одати по звериняку, но мы смо ради были да неидемо поредъ плота по пожнѣвенимъ нывама, него по лепымъ стазама и у ладовини крозъ шуму у звериняку. Онај није никако хтео да отвори, најпосле каже намъ да нема ключа. Онда мени Шлама каже: „Србино, и тај е чуваръ наликъ на човека, онъ ће быти по свој прилици као и онај што е воће чувао.“ Садъ

се я сетимъ да в његовъ ключъ у момъ цеу, и помыслимъ у себи: айде да пробамъ ели и овай чуваръ правый человекъ; и извадимъ изъ цепа десеть прайскій сребрни грошића и рекнемъ му: Ты кажешъ да немашь ключа, а оно гледай ево га кодъ мене. На то скочи чуваръ и почне тражити ключъ, и отвараюћи врата каже намъ: Башъ кадъ толико желите да овуде прођете, а оно заповедайте, и ако бы одсекли узъпутъ какавъ штацъ, а вы тамо кажите да сте га изванъ зверинака јоштъ одсекли.“ — „Небрини се ты зато,“ одговоримо му „и мы смо прави люди, слѣдователно и мы умемо лагати.“ — И заиста ко годъ предпоставля за кога да нема сва човечія свойства и страсти, тай га съ тымъ вређа, еръ му одриче име человека.

(Продуженіе слѣдує.)

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

— У засѣданію школске комисіе 13. Мая држаномъ, предложіо в Г. Христићъ выше школски атласа комисіи на изборъ, кои бы се прерадіо и препечатао за сръбске школе. Комисіа пошто в разгледала и сравнила све предложене атласе, рѣшила в предложити: да се кратки Элементарный атласъ, кои в одобренъ академіомъ французскомъ, по найновіемъ изданію преради, и да се печата съ томъ променомъ, да после европе дође Србія, па онда све земль у којима Срби живе, а по томъ европска турска за едно съ грчкомъ. — Госп. Проф. Богословіе Вердешъ чл. комисіе, предложіо в свое израђено дѣло подъ именовъ: „краткій прегледъ библійскогъ или свещтеногъ землеписа.“ Съ петъ земльовидни таблица. Рѣшено в: да се исто дело Попечителству препоручи, и да се съ прегледомъ и благословомъ Г. Митрополита печата.

— Чуємо да су сви овдашњи судови предложили Попечителству Правосудія и Просвещенія, да се доякошнѣ феріе кое се обично о ускрсу и о божићу судовыма даю, са свымъ изоставе, и осимъ само празника еднако у канцеларію иде, а на место тога да се опредѣли време у лето н. п. Юли и Августъ или до 15. Августа, онда кадъ су найвеће врућине и кадъ свакій може подпуно уживати свой одморъ, а особито кадъ су люди забављени са польскимъ пословима и нетераю се много по суду. То в се предложеніе свакомъ готово допало, тымъ выше што то нив захтеванъ новы феріа, него само премештанъ изъ зимногъ неприятногъ доба у лето, еръ и онако божићнѣ и ускршнѣ феріе износе заедно преко 6. неделя, кое, будући да падаю у зимно доба, мораю чиновници опеть провести у соби за врућомъ вуруномъ; а поредъ тога опеть у лето са сви страна ишту се дозволена да могу по гди кои отсутствовати, банъ и-

ли киселу воду ради свога здравля, или свою кућу и баштину сбогъ свои послова да пооде. Мы се надамо да ће се ово предложеніе одобрити, еръ обично тако се у свымъ добро уређенымъ државама и поступа.

— Марко Томићъ еданъ измеђъ наиболѣи слушателя 1. год. Права, хтевши изкорачити изъ чамца, случайно се оклизне и у Саву падне, и брза вода однесе га подъ лађу, и не само да се нив могао брзо притрчаномъ помоћу спасти, него никако се нив могао ни да нађе.

— При войничкомъ упражненію у прошли четвртакъ догодила се случайно една несрећа, топъ угреанъ упали се самъ и двоицу рани, одъ кои едномъ наиболѣмъ топчія нареднику Или Мильковићу одбіе леву руку, свакій, ко га познає и непознає одъ свегъ га срца жали; но уздаюћи се у Бога и у помоћъ лекарску моћиће преболети. — Међу тымъ маневра изпала в болѣ него што се могло надати. Читави петъ сати вешто су се упражнявали, и како марширанъ тако и пуцанъ ишло в у свомъ реду, и кадъ гледаюћи ону окретность и вештину солдата, кадъ помысли человекъ да међу њима има половина самы регрута, и кадъ помысли да в у той маневри было много войника, кои текъ одъ шесть неделя служе; онда мора рећи, да в свакомъ србину свойствена пушка слѣдователно и слобода, еръ подъ оружјемъ нигди неможете роба видити. Но честь и фала военомъ начальнику и официрима свыма, кои у обучаваню свою дужность тако точно изпуияваю. У той маневри пукло в до 400. топова и преко 20. хиљада пушкака.

— Краишници Срби беже еднако одъ зулума оны Турака што су се одъ цара одметнули, и гди годъ кою сръбску кућу нађу пале и убіяю Овы в дана те тужне сиротинѣ преко 300. фамилія кое кодъ Београда, кое више Палежа и Шабца у Србію прибегло.

— Сава почела в нагло опадати, међу тымъ овуда иде свакій данъ готово киша. Трешаня овде већ има и продає се ока по 4 цванцыка. — До 26. има јоштъ осамъ дана. —

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Са ючашнѣмъ парабродомъ прошли су преко Земуна на пароброду сынови Кошутови кои иду оцу преко Цариграда. Кадъ су пошли изъ Пеште пуне обале были су света, и викали су поредъ све Полиціе, сви у гласъ: „Поздрављъ Кошуту, да живи Кошутъ.“

— Юче у 10. сати прелазіо емао Г. Коронини, командирендеръ Темишварски, са многимъ официрима, одъ стране княза лепо су на Сави дочекани, они пошто су княза, Г. пашу и јоштъ гди цое поодили, вратили су се у Земунъ.